

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

УДК 658.115

Ж.Д. Анпілогова, О.П. Пристайко

ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСІВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В статті досліджено сутність фінансів державного сектора економіки та визначено їх місце в системі державних фінансів України.

Ключові слова: фінансова система, державні фінанси, фінанси державного сектора економіки.

В статье исследована сущность финансов государственного сектора экономики и определено их место в системе государственных финансов Украины.

Ключевые слова: финансовая система, государственные финансы, финансы государственного сектора экономики.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку ринкових відносин однією з основних умов ефективного функціонування економіки держави є створення досконалої фінансової системи, оскільки забезпечення належного рівня економічного зростання та поліпшення добробуту населення залежить саме від побудови ефективної фінансової системи країни. У вивченні даного питання значна роль належить дослідженню складу та функціональних елементів фінансової системи в цілому та визначення місця такої важливої ланки фінансової системи України, як фінанси державного сектора економіки. Роль та значення останніх недооцінене, насамперед, через невизначеність щодо складу державних фінансів та чіткого визначення сутності фінансів державного сектора економіки. Тому, на нашу думку, визначення місця та ролі фінансів державного сектора економіки є досить актуальним питанням в сучасних умовах, оскільки фінанси державного сектора економіки входять до числа індикаторів соціального та економічного розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню даної проблеми присвячено наукові праці ряду зарубіжних та вітчизняних вчених, серед яких: В.В. Бірюков, А.С. Вісаріонов, , І.О. Лютий, В.М. Опарін, В.Д. Василик, М.І. Карлін, В.Д. Базилевич та інші. Метою статті є визначення сутності фінансів державного сектора економіки та дослідження їх місця у системі державних фінансів України.

Метою статті є аналіз ефективності функціонування фінансів, їх ролі та місця у державному секторі економіки України.

Виклад основного матеріалу. Найважливішою сферою фінансової системи будь-якої країни виступають державні фінанси. Саме вони забезпечують державу фінансовими ресурсами, необхідними для виконання економічних, соціальних та політичних функцій. Державні фінанси являють собою досить розгалужену систему відносин, яка опосередковується формуванням і використанням централізованих на різних рівнях адміністративного поділу фондів грошових коштів. Розгалуженість цієї системи і наявність значної кількості фондів обумовлюється різноманітністю функцій держави і завдань, які вона вирішує, а також розмежуванням функцій і повноважень між різними рівнями державної влади.

В умовах змішаної економіки державні фінанси розвинених країн охоплюють такі ланки, як державний бюджет, місцеві бюджети, фінанси державних підприємств, спеціальні урядові фонди тощо. Розглядаючи склад державних фінансів провідних країн світу за організаційною структурою, можна зазначити наявність ланок, що обумовлені специфікою інституціональної та територіальної організації державної влади відповідної країни. Слід зазначити, що поява у другій половині ХХ ст. у складі державних фінансів такої ланки, як фінанси державних підприємств, обумовлена необхідністю підтримання галузей економіки, важливих для задоволення окремих суспільних потреб [4].

Сучасні науково-методичні підходи до визначення ланок державних фінансів можна згрупувати за наступними ознаками: за рівнем централізації та роллю у суспільному відтворенні. Відповідно і відношення щодо місця фінансів державного сектора і доцільності його виділення окремою ланкою в кожному підході суттєво різняться. Розглядаючи сутність фінансів державного сектора економіки, необхідно зазначити, що вони є економічною категорією і представляють систему економічних відносин. Тобто, вони мають бути спрямовані на формування, розподіл і використання фінансових ресурсів. Тому, предметом категорії “фінанси державного сектора економіки” мають бути фінансові ресурси, оскільки, основним завданням суб’єктів державного сектора економіки є формування централізованих та децентралізованих фондів фінансових ресурсів.

Основною метою економічних відносин є забезпечення процесів розширеного відтворення та задоволення соціально-економічних потреб суспільства. Це пов'язано з тим, що, по-перше, фінансово-господарська діяльність суб'єктів державного сектора економіки має бути спрямована на виконання соціально-економічних функцій та забезпечення ефективного розвитку підприємства (установи, організації). Отже, фінанси державного сектора економіки – це система економічних відносин з приводу формування, розподілу та використання фінансових ресурсів з метою забезпечення процесів розширеного відтворення та задоволення соціально-економічних потреб суспільства. Розглядаючи систему фінансових відносин суб'єктів державного сектора економіки, слід зазначити, що вона включає ті ж самі фінансові відносини, що і фінанси будь-якого суб'єкта господарювання, оскільки характер і напрямки господарської і фінансової діяльності не залежать від форми власності. Дослідження джерел формування фінансових ресурсів суб'єктів державного сектора економіки показало, що основними джерелами є власні та залучені кошти. Специфічною рисою формування власних фінансових ресурсів суб'єктів державного сектора економіки є те, що в основному вони формуються за рахунок державних коштів. Звичайно, суб'єкти господарювання, основною метою функціонування яких є отримання прибутку, поповнюють власні фінансові ресурси фінансовими результатами своєї діяльності. Водночас, суб'єкти господарювання можуть залучати фінансові ресурси у вигляді державних дотацій, державних субсидій, державних інвестицій, а державні корпоративні товариства ще й за рахунок емісії корпоративних прав.

Слід зазначити, що функціонування фінансів державного сектора економіки може бути організовано трьома методами: комерційний розрахунок, неприбуткова діяльність та кошторисне (бюджетне) фінансування. Основна відмінність в організації фінансів державного і недержавного секторів полягає в джерелах формування фінансових ресурсів та напрямках використання фінансових результатів. Значна кількість державних підприємств (установ, організацій) працюють за методом неприбуткової діяльності. До них належать органи державної влади та установи, заклади соціального забезпечення, заклади освіти, наукові заклади, військові організації, органи юстиції, установи кримінально-виконавчої системи, Національний банк України.

Виходячи зі специфіки діяльності, перелічені установи та організації функціонують на основі кошторисного (бюджетного) фінансування. Фінансові ресурси неприбуткових організацій сформовані виключно за рахунок державних коштів та державного майна, а їхня діяльність спрямована на виконання державою соціально-економічних функцій. Суб'єкти господарювання державного сектора економіки працюють також і на засадах комерційного розрахунку, який передбачає отримання прибутку, відшкодування всіх витрат на поточну діяльність та забезпечення розширеного відтворення. Так, якщо розглядати принципи першого методу, а саме комерційного розрахунку, то слід відмітити, що суб'єкти державного сектора економіки функціонують повністю або частково на основі державного майна, працюють задля виконання державних замовлень та державних програм, інвестують свої кошти лише за визначеними напрямками, обмежені у виборі асортименту продукції, що випускається, а також у формуванні власних і позикових фінансових ресурсів, в розподілі та використанні прибутку і підзвітні відповідним органам державної влади.

Державний сектор економіки представлений не лише виробничими підприємствами, а й неприбутковими організаціями, тому перед фінансами державного сектора економіки постає завдання не лише щодо формування та використання фондів грошових коштів, які зосереджено в складі державних фінансів, а й здійснення елементів грошово-кредитної політики та виконання соціальних завдань. Відповідно даний сегмент фінансів державного сектора економіки є невід'ємною складовою державних фінансів. Що стосується державних підприємств сфери матеріального виробництва, то, як ми знаємо, вони в основному зосереджені у базових та стратегічно важливих галузях економіки і координація їх діяльності знаходиться під контролем державних органів влади. І хоча організація їх фінансів не відрізняється від організації фінансів суб'єктів господарювання приватної власності, на нашу думку, вони повинні відображатися у складі державних фінансів. Це пояснюється тим, що фінанси державного сектора економіки посідають значне місце у складі державних фінансів, тому що за рахунок доходів, отриманих в результаті діяльності державного сектора економіки, певною мірою відбувається формування централізованих фондів, бо фінансові ресурси й отримані доходи цих підприємств повністю або частково належать

державі. Окрім того, діяльність суб'єктів господарювання державного сектора економіки регулюється державою як на підставі оперативного управління, так і господарського відання.

Висновки. Створення та функціонування фінансів державного сектора економіки має спільні риси з фінансами суб'єктів господарювання недержавної форми власності у сферах фінансових відносин, у формуванні фінансових ресурсів та в організації фінансів. Але їм притаманні і свої особливості, що полягають в першу чергу в тому, що засновником даних суб'єктів господарювання є держава, виконання функцій впливає на функціонування певних суб'єктів економічної системи, формування фінансових ресурсів здійснюється в основному за рахунок державних (бюджетних) коштів, їх діяльність направлена на виконання державою соціально-економічних функцій. Виділення фінансів державного сектора економіки окремою ланкою державних фінансів дозволить чітко визначити ефективність функціонування державного сектора економіки та оцінити його внесок у формування фінансових ресурсів держави.

Список використаних джерел

1. Ермакова Е. А. Государственные финансы в финансовой системе России / Е. А. Ермакова // Финансы и кредит. – 2007. – № 3. – С. 32–41.
2. Лютий І. О. Новітні тенденції розвитку фінансової системи держави / І. О. Лютий // Фінанси України. – 2004. – № 5. – С. 24–30.
3. Фінансова система України : навчальний посібник / М. І. Карлін. – К. : Знання, 2007. – 324 с. – (Вища освіта XXI століття).
4. Шитко О. П. Фінансова система: підходи до визначення та кількісної оцінки / О. П. Шитко // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 4. – С. 66–75.

G.D.Anpilogova, O.P. Prystayko

EFFECTIVE FUNCTIONING FINANCE PUBLIC SECTOR UKRAINE

This paper investigates the nature of the public sector finances and define their place in the public finances of Ukraine.

In the current conditions of market relations major conditions for effective functioning of the economy of the state is to create the perfect financial system as providing an adequate level of economic growth and improved welfare depends precisely on building an effective financial system. In a study of this issue played a great part to the research structure and functional elements of the financial system as a whole

and determining the location of this important part of the financial system of Ukraine as finance public sector.

The role and importance of recent underestimated, primarily due to uncertainty about the structure of public finances and a clear definition of the nature of the public sector finances. Therefore, in our opinion, the place and role of the public sector finances is very relevant issue in modern terms as public sector finances are among the indicators of social and economic development.

Formation of financial resources is mainly due to the state (budget) funds, their activities aimed at implementation of state social and economic functions. Bold public sector finances separate link state finances will clearly define the effective functioning of the public sector and assess its contribution to the formation of the financial resources of the state.

Keywords: financial system, public finance, public sector finance.

References

1. Ermakov E.A. Hosudarstvennyye Finance in Russia finansovoy system / E.A. Ermakov // Finance and Credit. - 2007. - № 3. - С. 32-41.
2. February I.O. Newest trend of financial system / I.O. February // Finance Ukraine. - 2004. - № 5. - С. 24-30.
3. The financial system of Ukraine: Tutorial / M. Carlin. - K.: Knowledge, 2007. - 324 p. - (Higher Education Twenty-first century).
4. Shytko O.P. Financial System: approaches to the definition and quantification / O. Shytko // Actual problems of economy. - 2006. - № 4. - С. 66-75.

УДК 336.77(045)

Н.І. Астахова

РОЛЬ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ В УДОСКОНАЛЕННІ ПРОЦЕСУ ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ КЛІЄНТІВ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

У статті визначено напрями якісного поліпшення процесу оцінювання кредитоспроможності позичальників у регіонах із залученням місцевих органів влади (МОВ). Обґрунтовано як напрям удосконалення методичного забезпечення оцінки кредитоспроможності підприємств-позичальників з боку МОВ використання показників регіонального рейтингу підприємств. Запропоновано для покращення процедури оцінки кредитоспроможності позичальника-фізичної особи використовувати економіко-статистичну модель залежності суми платежу за кредитом від величини індивідуального доходу позичальника та від середньо регіонального рівня доходу.

Ключові слова: МОВ, кредитоспроможність, оцінювання, регіон, середньо регіональний рівень.

В статтє определены направления качественного улучшения процесса оценивания кредитоспособности заемщиков в регионах с привлечением местных органов власти (МОВ). Обосновано как направление усовершенствования